

La història interminable de les recuperacions

DES DE L'INICI DE LA DEMOCRÀCIA POSTFRANQUISTA, NO DEIXA DE CRÉIXER L'INVENTARI DE COSES PER RECUPERAR, FINS I TOT D'ALGUNES QUE NO VAN EXISTIR MAI MÉS ENLLÀ DELS SOMNIS

“**T**ornar a tenir alguna cosa que s’havia perdut o que s’havia deixat de tenir”: aquesta és la primera accepció del verb *recuperar* segons el diccionari: un verb que, al nostre país, és molt més transitiu que en d’altres, perquè tenim projecte o pensaments de país encara més gran; i, en canvi, se’ns han escatimat tantes coses que tot el projecte passa per la Gran Recuperació.

La Transició va ser l’etapa de la recuperació de les llibertats elementals a tota la geografia de l’Estat: un Parlament, unes urnes, una constitució... Era això que volíem quan parlàvem de llibertat, o no? I així és com la majoria d’espanyols donaven per exhaurides les recuperacions històriques i per coronada la Transició.

Llogarets quasi invisibles de les muntanyes o de les grans planes centrals treien el cap per recuperar alguna vella tradició local que imprimia caràcter als seus carnestoltes. Festes, instruments musicals, rondalles... que s’havien diluït en el pas dels anys més que no en els rigors de la dictadura també eren objecte de moviments de recuperació. Tot plegat contribuïa a la sensació de viure la nova llibertat, que guanyà no poca visibilitat amb els casinos i la pornografia. Aquesta majoria no comptava que, a més de les recuperacions generals, n’hi havia de particulars, que anirien emergint del silenci i de la por, lentament, cada dia amb més força perquè cada dia era més fort el sentiment de la dignitat dels pobles.

Els problemes vingueren –per no anar-se’n, almenys fins avui– quan es plantejaren recuperacions de més calat, als països com els nostres, on la dictadura havia atacat els fonaments. La recuperació de la llengua i la cultura fou la nau capitana de totes les recuperacions. Les lluites constants per recuperar

GUILLEM FRONTERA

les coses i, sobretot, l’esperit de les coses, els ideals d’antany, els somnis concebuts abans de la Guerra Civil, eren les bases d’un gran imaginari que anava creixent dia a dia, de vegades amb seny, d’altres amb una inversió d’energies francament desproporcionada. Fins s’arribà a lluitar per la recuperació de coses que no havien existit mai, tan alta era la febre recuperadora.

Alguns governants compregueren que la recuperació de determinades porcions de cultura popular els era convenient. Allò que s’hauria d’haver produït amb naturalitat i amb una nova mirada, irrompé a les nostres vides amb un cert aire de folklore endiumenjat. Ara em ve a la memòria una tarda gris de conversa amb Josep Guinovart a mitjan anys 80, i encara guard record de la seva queixa per la sobreprotecció de la cultura popular i l’abandó de l’avant-

guarda més enllà de les condecoracions prescriptives als seus màxims representants.

El creixement d’aquell imaginari basat en les recuperacions no cessava. Ni ha cessat encara avui. No sempre l’impulsa la nostàlgia, que també, sinó l’afany de descobrir noves funcionalitats en velles imatges: per exemple, el tramvia. O l’afirmació d’una continuïtat històrica que el franquisme havia estroncat: la legitimitat dels topònims, per exemple, assolí un contingut simbòlic d’alta tensió.

Però, qui es veu amb cor de fer l’inventari de les recuperacions iniciades i de conclusió més o menys ajornada? La seva sola enumeració ja seria inabastable. N’hi ha de significatives, com la dels camins públics que travessen tota la geografia del país i que foren interromputs amb abús de poder dels terratinents i la complicitat de les autoritats. Encara dura. S’ha treballat molt en el capítol de les races autòctones, especialment amb el ca de bestiar i, sobretot, amb el porc negre. Ambdues línies animals estigueren en perill real de desaparició. Hauria estat una llàstima. Gràcies al porc negre, per exemple, es pot fer la millor sobrasada del món, disfrutar-la en variades versions gastronòmiques... sense que augmenti el nivell del colesterol *dolent*. Recuperacions com la del porc negre ens acosten al passat –molt més del que pensem– però també ens auguren un futur més habitable.

Ara queden pendents algunes recuperacions en les quals no solem pensar gaire, malgrat la seva transcendència: la dignitat, l’alegria de viure, el silenci. El silenci, imprescindible per a la vida: la música, la lectura, la reflexió, el dolç embadocament.

Escriptor, guionista i crític d’art